

SPRÖKSKRINET

PROVKAPITEL

Innehåll

1. Författarbesök	Läsning:	Text och läsförståelse	4-5
	Språklära:	Interjektioner	6-7
	Ordkunskap:	Ord om böcker	8
	Skrivning:	Limerick	9
	Språkbruk:	Författarporträtt Sverige	10-11
2. FN-dagen	Läsning:	Text och läsförståelse	12-13
	Språklära:	Grundord och k-ljudet framför t	14-15
	Ordkunskap:	Ord om demokrati	16
	Skrivning:	Beskriv ett ögonblick	17
	Språkbruk:	Skriftens historia	18-19
3. Branden	Läsning:	Text och läsförståelse	20-21
	Språklära:	Huvudsats och bisats	22-23
	Ordkunskap:	Ord om lag och rätt	24
	Skrivning:	Jag-form	25
	Språkbruk:	Nordiska språk	26-27
Kommer du ihåg?		Repetition	28-29
4. Nobelpris	Läsning:	Text och läsförståelse	30-31
	Språklära:	Små skiljetecken	32-33
	Ordkunskap:	Ord om uppfinnare och forskare	34
	Skrivning:	Faktatext	35
	Språkbruk:	Gamla och nya ord	36-37
5. Fritidsgården	Läsning:	Text och läsförståelse	38-39
	Språklära:	Konjunktioner	40-41
	Ordkunskap:	Ord om sociala medier	42
	Skrivning:	Insändare	43
	Språkbruk:	Klassiker	44-45
6. Hållbart	Läsning:	Text och läsförståelse	46-47
	Språklära:	Lånord	48-49
	Ordkunskap:	Ord om hållbar utveckling	50
	Skrivning:	Bilderbok	51
	Språkbruk:	Filmskola	52-53

Kommer du ihåg?		Repetition	54-55
7.	Ett val	Läsning: Text och läsförståelse	56-57
		Språklära: O eller å och ng-ljud	58-59
		Ordkunskap: Ord om attityder och val	60
		Skrivning: Olika perspektiv	61
		Språkbruk: Dialekter och minoritetsspråk	62-63
8.	Klassfest	Läsning: Text och läsförståelse	64-65
		Språklära: Adverb	66-67
		Ordkunskap: Ord om dans	68
		Skrivning: Parallellhandling	69
		Språkbruk: Lek med språket	70-71
9.	Rörvattnet	Läsning: Text och läsförståelse	72-73
		Språklära: Svårstavad ord	74-75
		Ordkunskap: Ord om fjäll och friluftsliv	76
		Skrivning: Fantasy	77
		Språkbruk: Författarporträtt Norden	78-79
Kommer du ihåg?		Repetition	80-81
10.	Fjällnytt	Läsning: Text och läsförståelse	82-83
		Tidning: Tidningsord	84
		Tidningens delar	85
		Tidningsartikel	86
		Skriv en egen tidningsartikel	87
		Källkritik	88-89
När du behöver inspiration			90-91
Till läraren			92-95

Författarbesök

– Hej då!

Anna slängde igen ytterdörren utan att invänta något svar från sin sambo. Hon flängde ner för trappan i hyreshuset där hon bodde. Jacka och ryggsäck drog hon på i farten. Frisk septemberluft slog emot henne när hon öppnade porten. Anna kunde inte låta bli att stanna upp och ta ett djupt andetag. Sedan rusade hon vidare, bort mot cykelparkeringen.

Exakt halv nio parkerade Anna flåsande cykeln intill bibliotekets entré. Hela 6b såg ut att vara på plats. Typiskt henne att nästan komma för sent när hon var så noga med att lära sina elever passa tiden.

– Hallå, du har jackan ut och in! skrattade Carlos.

Carlos såg själv ut att ha klivit direkt ur sängen – håret på ända och ingen jacka.

Nu dök Björn, bibliotekarien, upp i dörren. Han var propert klädd som vanligt, i skjorta och kavaj. Björn hälsade klassen och Anna välkomna in.

Biblioteket låg helt öde eftersom det var innan öppningstid. Björn lotsade klassen förbi den lockande tidskriftshyllan, psykologi-, historia- och poesihyllorna och bort mot barn- och ungdomsavdelningen. Där i soffan satt en ung kvinna med långt blont hår, jeans och en knallgul topp.

– Varsågoda och sitt! sa hon och log varmt.

Klassen slog sig ner i sofforna och på sittkuddarna som låg utspridda på golvet.

– Åh, jag bara måste få berätta vad som hände mig i morse, på väg hit till ert fina bibliotek, inledde kvinnan ivrigt. Sa jag att jag heter Lina Sandehed förresten? Jo, nu ska ni höra ...

Hela 6b var alldeles tagna. Lina hade verkligen fångat dem. De hade ömsom skrattat och ömsom hållit andan när Lina berättat om sin kaotiska morgon.

Nu log Lina och tittade på dem. En lång stund var det alldeles tyst.

– Gick ni på det?

Eleverna tittade förvirrat på varandra.

– Va! utbrast William. Hittade du på det där om gubben?

– Just det. Inget av det jag berättade är sant. Jag hade en vanlig, småtråkig morgon. Men jag har däremot någonting som vi författare är helt beroende av. Kan ni gissa vad det är?

– En dator, trodde Caroline.

– Glasögon, slängde William ur sig.

– Jag har faktiskt både glasögon och dator, skrattade Lina. Men det viktigaste jag har är min fantasi. Allt det som jag ljög ihop för er nyss skulle kunna vara början på en bok, eller hur? Jag ska visa er några knep så kanske ni förstår hur jag menar. Jag ska också berätta hur jag brukar "samla på människor".

Hela 6b var engagerade. De hade massor av tankar, frågor och egna idéer.

– Vad jobbar du med när du inte skriver böcker? undrade William när Lina avslutat sitt lektionspass.

– Men det är ju det som är hennes jobb fattar du väl, suckade Sofia.

– Frågan är faktiskt riktigt bra, sa Lina. För bara ett år sedan jobbade jag på bank parallellt med mitt författande. Men i dag är författandet mitt levebröd.

• • •

På väg tillbaka till skolan gick ett glatt gäng och småpratade om böcker. Lina hade inspirerat alla att låna med sig varsin bok från biblioteket.

– En författare behöver vara en riktig bokslukare, hade hon förklarat.

Josefin var extra nöjd. Hon hade fått boken, som hon haft med sig hemifrån, signerad av Lina. William, som aldrig riktigt fattat vitsen med att läsa, hade valt den allra tjockaste av Linas böcker.

– Jag klarar mig nog utan lunch i dag! hojtade han till Anna. Slukar jag den här boken så står jag mig hela veckan utan mat!

LISTA UT SVARET MED HJÄLP AV TEXTEN

Josefin fick en bok signerad av Lina. Vad menas med det?

Lina berättar att hon brukar "samla på människor". Vad är det hon gör då, tror du?

Levebröd – vad betyder det?

VAD TYCKER DU?

Vad är fördelarna/nackdelarna med att ha författandet som yrke, tror du?

Vilka egenskaper ska en bibliotekarie ha, tycker du? Motivera ditt svar.

Är det viktigt att det finns bibliotek? Motivera ditt svar.

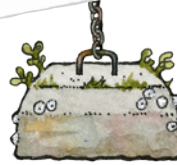

Ordklass – interjektioner

Interjektioner är de ord som är läten, utrop eller ljud. T.ex. mjau, hej, pang.

Interjektioner avslutas ofta med utropstecken.

ORDBANK

akta   aj   kvack   attans   adjöss   helskotta
 halt   morsning   knak   jajamensan   hihi
 sluta   vov   nej   vänta   slurp

Skriv interjektionerna från ordbanken där de passar. Tänk på att vissa interjektioner kan passa i flera kategorier. Välj själv en interjektion till sista raden i varje kategori.

djurläten

ko-ko

---

uppmaningar

kom

---

svarsord

ja

---

onomatopoetiska ord

blubb

---

hälsningsord

tja

---

lystringsord

stopp

---

känslouttryck

brr

---

kraftuttryck

sablar

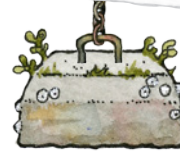

I dialog används ofta interjektioner.

- När interjektionen är en del av repliken skriver man kommatecken efter den.
T.ex. – Usch, vad äckligt! utbrast mamma.
- När interjektionen står ensam sätter man utrops-tecknet, trots att datorn ibland vill ha det så.
T.ex. – Kom! ropade Anton.

Anförings verbet (sa, skrek, utbrast, ropade) ska inte ha stor bokstav efter utrops-tecknet, trots att datorn ibland vill ha det så.

Skriv repliker enligt reglerna ovan, med interjektionerna från ordbanken. Replikerna ska bli en dialog mellan Anton och mamma.

ORDBANK

Hitta på nya interjektioner. Skriv sedan en replik som visar hur din nya interjektion kan användas.

Nya kraftuttryck:

Repliker:

Nya hälsningsord:

Repliker:

Nya djurläten:

Repliker:

Ord om böcker

Skriv förklaring till orden. Använd ordlista.

Litteratur

Skönlitteratur

Facklitteratur

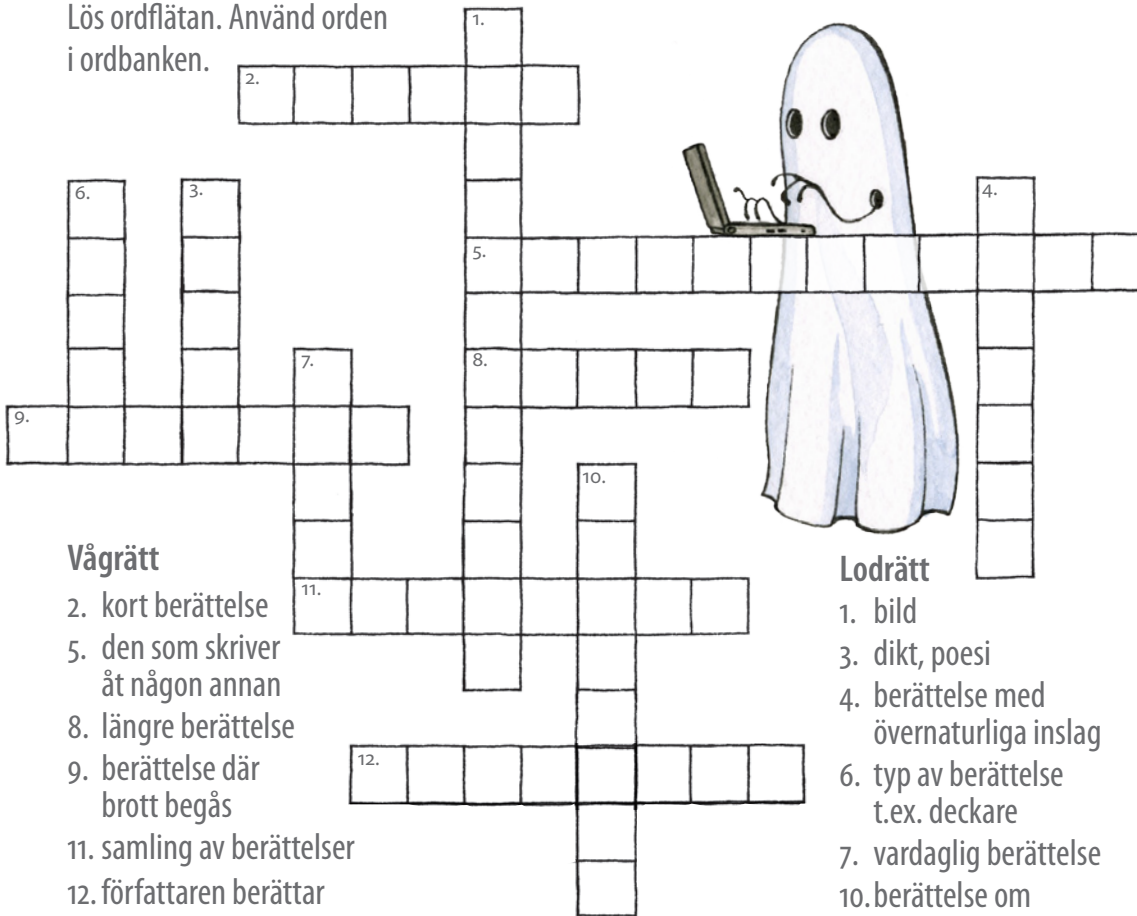

Lös ordflätan. Använd orden i ordbanken.

Vågrätt

2. kort berättelse
5. den som skriver åt någon annan
8. längre berättelse
9. berättelse där brott begås
11. samling av berättelser
12. författaren berättar om sitt eget liv

Lodrätt

1. bild
3. dikt, poesi
4. berättelse med övernaturliga inslag
6. typ av berättelse t.ex. deckare
7. vardaglig berättelse
10. berättelse om en annan persons liv

ORDBANK

deckare
 novell
 antologi
 prosa
 roman
 spök-
 skrivare
 illustration
 lyrik
 biografi
 fantasy
 memoarer
 genre

Vad betyder uttrycket: "att läsa mellan raderna"? _____

Dags att skriva – Limerick

skrivarskola

Limerick är en kort skämtdikt på fem rader, uppkallad efter staden Limerick på Irland. En limerick rimmar enligt schemat AABBA. I rad ett finns huvudpersonen och ofta någon egenskap personen har. Raden avslutas med ett orsnamn. Rad ett, två och fem är längst, de två övriga kortare. Sista raden ska ha en rolig slutknorr.

T.ex.

Ett bagarbarn från Sveg,
försvann i föräldrarnas deg.

De letade så,
var är du, hallå?

Här är jag, sa en limpa och neg.
(Stefan Demert)

En ensam dam ifrån Lund,
som var både stor och rund,
skulle köpa en hatt,
men då fick hon fnatt.
Så hon kom hem med en hund.
(okänd elev)

En skoltjej ifrån Hjo,
hade tappat sin sko.
Hon slog sig sin tå
när hon landade snubblade på
en sten som låg

Leta efter limerickar. Använd biblioteket och internet. Skriv av två limerickar som du tycker om.

Skriv egna limerickar. Tänk och planera.
Skriv stödord.

Person och egenskap

Ortsnamn + två rim

Rim för rad tre och fyra

Slutknorr

SKRIV DINA LIMERICKAR

Författarporträtt – Eva Susso

Eva om Eva

Född i Göteborg 1956, uppväxt på landet utanför Borås.

Vi hade mycket frihet. Jag var oftast ute och lekte med mina bröder eller mina tre tjejkompisar.

Jag älskade att vara för mig själv också, strosa runt i naturen, lukta på blommor och krama träd och fantisera.

Jag läste böcker, lyssnade med stora elefantöron på mormors historier om förr i tiden och glömde aldrig radioteatern om söndagarna.

Berättelser har alltid varit viktiga i mitt liv.

Vår familj stack ut i det lilla samhället. Pappa kom från Finland och hade varit soldat i kriget. På den tiden var det ovanligt med invandrare.

Två gånger fick jag åka färjan över till Finland för att hälsa på farmor, farfar och pappas bror.

Jag hann inte lära känna dem på riktigt och de är alla döda nu. Känslan av saknad finns fortfarande kvar.

Liten intervju med Eva

Tyckte du om att skriva och läsa när du var liten?

Min skrivklåda började när jag var 12 år och fick en skrivmaskin. Jag upptäckte att det var lika roligt att skriva som att läsa. Men jag hade ingen tanke på att jag skulle bli författare förrän tjugofem år senare. Att ha roligt när man skriver, att skriva som en lek, är ett bra sätt att bli författare på.

Är det svårt att komma på vad du ska skriva om?

Nej, jag har många idéer, de flesta blir inte ens av. Bara de bästa idéerna bär så långt att de blir böcker.

Är det inte jobbigt att skriva böcker och hur lång tid tar det?

Det tar tid och kräver många omskrivningar att skriva en bok. Så småningom blir det bra, det är bara att ha is i magen, bra sittfläsk och envishet som en åsna. Böcker tar olika lång tid att skriva, någon sju månader, en annan en vecka, beroende på vilken slags bok det är. Jag gillar att det är olika.

Varför valde du att blir författare?

Egentligen var det skrivandet som valde mig. Jag passar för att vara författare. Trivs med ensamheten, självständigheten, kollegerna, förlaget och läsarna. Jag är envis, älskar att jobba med texten och uppfinna människor och historier.

Har du några förebilder?

Min mystiska farmor som jag bara träffade två gånger medan hon levde. Jag kände henne aldrig, men jag är säker på att hon och jag skulle ha mycket gemensamt om vi hade träffats mer. Farmor spelade dragspel, dansade och skrev dikter.

Är det kul att vara författare?

Verkligen lyxigt att få göra det man älskar hela dagarna.

Författarporträtt – svensk författare

Vilka böcker tycker du om?

Namn Vilken sorts böcker? Boktitlar Genre

Vem har skrivit de böckerna?

Varför författare? Ur författarens liv Bild/foto

Välj en svensk författare och skriv ett författarporträtt.

Dina tankar om författaren och böckerna

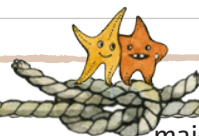

Till läraren

Språkskrinet är en serie arbetsböcker i svenska för år 4-6.

I serien ingår:

Språkskrinet Alien
Kopieringsunderlag Alien

Språkskrinet Drake
Kopieringsunderlag Drake

Språkskrinet Bläckfisk
Kopieringsunderlag Bläckfisk

I Språkskrinet får eleverna arbeta med inspirerande och elevnära övningar som utvecklar både tal- och skriftspråk. Eleverna arbetar i varje kapitel med **Läsning • Läsförståelse • Språklära • Ordkunskap • Skrivning • Språkbruk** allt samlat i en och samma bok.

Det är lämpligt att arbeta cirka tre veckor med varje kapitel.

Efter vart tredje kapitel får eleverna tillfälle att göra en **diagnos, "Kommer du ihåg?"** för att kolla att de lärt sig det de arbetat med inom språklära och ordkunskap. Boken innehåller tre diagnoser.

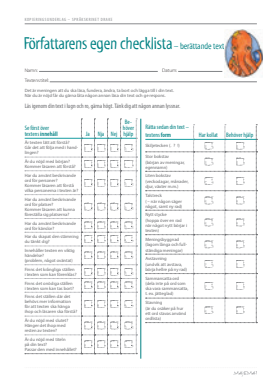
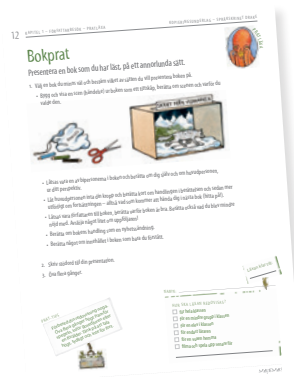
Beställningsnummer 520

Kopieringsunderlag Bläckfisk

I detta komplement till elevboken finns tre läxuppgifter till varje kapitel – en läxa per vecka.

- en pratläxa där eleverna övar muntlig presentation
- en språkläxa där språklära och ordkunskap övas
- en läsa/utvärdera-läxa där elevens egen text står i fokus

Här finns också olika checklistor, underlag för utvärdering samt facit.

Lgr 11 - Centralt innehåll åk 4-6 ligger till grund för övningarna i Språkskrinet Bläckfisk.

Läsa och skriva

- Varje kapitel inleds med en **text samt läsförståelsefrågor** i olika nivåer.
- Två sidor **språklära** ingår i varje kapitel, där eleverna får arbeta med språkets struktur i form av stavningsregler, ordklasser, skiljetecken m.m.
- Eleverna arbetar också med **ordkunskap** i alla kapitel. I övningarna ingår att använda ordlista.
- I slutet av varje kapitel **planerar och skriver** eleverna egna texter. Textuppgifterna är av olika typ och har olika fokus vad gäller strategier. Här ingår att skapa **bilder** till sina texter. Samspelet mellan text, bild och ljud får eleverna möjlighet att arbeta med bl.a. på temat **film**.
- Eleverna får stöd att **bearbeta** sina egna texter, samt att **ge respons** på andras texter, genom arbetsblad som finns i häftet Kopieringsunderlag Bläckfisk.

Tala, lyssna och samtala

- I inledningen till varje kapitel finns ett ämne presenterat som eleverna kan **prata och diskutera** kring, "Att prata om".
- I häftet Kopieringsunderlag Bläckfisk finns en läxuppgift till varje kapitel som fokuserar på **muntliga presentationer**, pratläxor. Här får eleverna tillfälle att berätta, argumentera, intervjua m.m.

Berättande texter och sakprosatexter

- Berättande **texters olika uppbyggnad** med parallellhandling, miljöbeskrivningar m.m. får eleverna arbeta med i samband med skapandet av egna texter, "Skrivarskola".
- Här får de också öva att särskilja typiska drag för olika texter som faktatexter, insändare m.m.
- I form av **författarporträtt** får eleverna bekanta sig med nordiska ungdomsförfattare och deras böcker. De får också ta reda på mer om några klassiker.

Språkbruk

Eleverna övar i varje kapitel att göra **tankekartor, bildskisser och skriva stödord** då de planerar sina egna texter. Här övas också skillnaderna i språkanvändning beroende på syfte och mottagare.

I arbetet med ordkunskapssidorna och även vid skrivandet av de egna texterna, får eleverna arbeta med **nyanser i ord och begrepp**.

På sidorna med rubriken Språkbruk, som avslutar varje kapitel, får eleverna möta några av Sveriges **dialekter** samt bekanta sig med de **nordiska språkens** skillnader och likheter. Här presenteras också de **nationella minoritetsspråken**.

Informationssökning och källkritik

I flera av bokens uppgifter bör eleverna **söka information** i olika medier och källor.

I häftet Kopieringsunderlag Bläckfisk ingår en läxuppgift där eleverna ska göra en intervju.

I bokens avslutande kapitel får eleverna arbeta med tidningskunskap och **ett källkritiskt förhållningssätt**.

